

Monika Żak

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji
pt. „Praca – Konsumpcja – Przedsiębiorczość. Świadomość
ekonomiczna młodego pokolenia państw Grupy Wyszehradzkiej”

Znalezienie odpowiedzi na pytanie o związki i zależności między funkcjonowaniem gospodarki i świadomością ekonomiczną stanowi istotne wyzwanie dla przedstawicieli wielu dziedzin nauki. Jest to o tyle trudne, że zazwyczaj te dwa pojęcia są formułowane i badane jako oddzielne elementy, które wszakże na siebie oddziałują. Kształtuje się opinie na temat jednostronnego wpływu gospodarki na świadomość ekonomiczną i świadomości ekonomicznej na gospodarkę. Przykładem takiego sposobu postrzegania tej problematyki są opinie Karola Marksa, który stwierdził, że to gospodarka determinuje świadomość społeczną, oraz Maxa Webera, który stał na stanowisku, że świadomość społeczna wpływa na funkcjonowanie i kształt gospodarki. Do dzisiaj nie można w sposób jednoznaczny odpowiedzieć na pytanie, która koncepcja jest słuszna lub bliższa rzeczywistości społecznej. Najbezpieczniej będzie zatem stwierdzić, że mamy do czynienia z wpływem obustronnym, tzn. gospodarka kształtuje świadomość społeczną, ale również sama świadomość jest determinantem gospodarki.

Świadomość ekonomiczną należy postrzegać jako element kultury ekonomicznej oraz różnych koncepcji człowieka, jak: *homo oeconomicus* czy *homo sociologicus*. Związki między świadomością społeczną i ekonomią są przedmiotem badań przede wszystkim socjologów, rzadziej ekonomistów. Wynika to oczywiście ze specyfiki tych dziedzin nauki. Świadomość ekonomiczna staje się obiektem badań i zainteresowań naukowych zazwyczaj w sytuacjach, w których próbuje się znaleźć wytłumaczenie zjawisk ekonomicznych, gospodarczych w uwarunkowaniach kulturowych danego kraju. Należy jednak pamiętać, że oba te pojęcia (gospodarka, świadomość ekonomiczna) funkcjonują stale i również stale na siebie oddziałują.

Zakres tematyczny konferencji „Praca – Konsumpcja – Przedsiębiorczość. Świadomość ekonomiczna młodego pokolenia państw Grupy Wyszehradzkiej” skoncentrował się wokół właśnie tych trzech głównych zagadnień: pracy, kon-

sumpcji i przedsiębiorczości – jako istotnych czynników kształtujących świadomość ekonomiczną. Konferencja, której organizatorem był Zakład Socjologii Ogólnej Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego wraz z partnerami zagranicznymi (Palacky University in Olomouc – Czechy, Constantine the Philosopher University in Nitra – Słowacja, a także Szent István University in Gödöllő – Węgry), odbyła się 4 listopada 2015 r. w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej w Katowicach. Konferencja była współfinansowana ze środków Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego (International Visegrad Fund). W spotkaniu wzięło udział prawie 40 uczestników i gości reprezentujących polskie, czeskie, słowackie i węgierskie środowisko naukowe.

Program konferencji zakładał obrady w dwóch sesjach plenarnych oraz w dwóch sekcjach tematycznych. Konferencję otworzyło uroczyste wystąpienie Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego prof. dr hab. Urszuli Swadźby, która powitała uczestników i gości spotkania. W imieniu władz Uniwersytetu Śląskiego zebranych gości przywitał Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Gospodarką – prof. dr hab. Andrzej Kowalczyk. Władze Wydziału Nauk Społecznych reprezentowała Prodziekan ds. Kształcenia – dr hab. Małgorzata Suchacka, która życzyła zebranych owocnych obrad. Dyrektor Instytutu Socjologii, prof. zw. dr hab. Wojciech Świątkiewicz, podkreślał w swoim wystąpieniu znaczenie międzynarodowych konferencji jako areny wymiany doświadczeń i poglądów na różne istotne kwestie, m.in. właśnie na temat świadomości ekonomicznej w różnych krajach.

Część plenarną konferencji, której przewodniczyli dr hab. prof. nadzw. UE Wiesław Wątroba oraz dr hab. Piotr Wróblewski, otworzyła prof. dr hab. Urszula Swadźba z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, która w swoim wystąpieniu pt. *Theoretical and methodological basis of the research: The economic awareness of the young generation of Visegrad countries* przekazała informacje dotyczące realizowanego przez jej zespół oraz czeskich, słowackich i węgierskich partnerów projektu badawczego w ramach Funduszu Wyszehradzkiego. Następnie partnerzy omawianego projektu zaprezentowali wstępne wyniki badań na temat świadomości ekonomicznej młodego pokolenia państw Grupy Wyszehradzkiej. Doktor Viera Zozulaková z Constantine The Philosopher University in Nitra w swoim wystąpieniu pt. *Economic understanding and young people (according to the type of study)* przedstawiła analizę wiedzy na temat procesów ekonomicznych słowackich studentów. Z kolei dr Jaroslav Šotola z Palacky University in Olomouc wygłosił referat pt. *Statements of the Czech students about wealth and income inequalities*, w którym wskazał na postawy czeskich studentów wobec zjawisk bogactwa i biedy w ich kraju. Następnie dr Mario Rodríguez Polo z tej samej uczelni przedstawił poglądy czeskich studentów na temat globalnej ekonomii i kryzysu ekonomicznego (*Awareness of the Czech students about the global economy and the current crisis*). Wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów na Węgrzech zaprezentowali wspólnie assoc. prof. Anna Dunay oraz prof. dr Csaba Bálint Illés z Szent István University in Gödöllő w wystąpieniu pt.: *Entrepreneurial attitudes of university student – a Hungarian case study*. Następnie wyniki badań dotyczą-

cych postaw wobec konsumpcji polskich studentów zaprezentowała dr Monika Żak z Uniwersytetu Śląskiego (*I'm buying so I'm living? Consumption and lifestyles of Polish students*). Pierwszą część plenarną zamknęło wystąpienie dr. Rafała Cekiery z Uniwersytetu Śląskiego, który wskazał na znaczenie mobilności w planach zawodowych polskich studentów: *National and international mobility from the Polish students' career perspectives*. Tę część prezentacji zakończyła dyskusja na tematy poruszone w wystąpieniach.

Druga część wystąpień rozpoczęła się po przerwie kawowej, a przewodniczył jej prof. dr Csaba Bálint Illés oraz dr hab. prof. Politechniki Częstochowskiej Felicjan Bylok. Pierwszy referat w tej części wygłosił dr hab. prof. nadzw. UE Wiesław Wątroba z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, który wskazał problem różnic między pokoleniami żyjącymi w drugiej połowie XX i na początku XXI w. w zakresie ich podejścia do pracy, relacji społecznych w środowisku pracy oraz różnic w etosie pracy (*Cross-Generational Work Attitudes*). Następnie prof. dr hab. Stanisław Swadźba z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach w referacie pt. *The Economies of Visegrad Countries. Comparative Analysis* przedstawił kwestię gospodarki i ekonomii w krajach Grupy Wyszehradzkiej. Z kolei dr Monika Szudy z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach zwróciła uwagę na kwestie dotyczące funkcjonowania rynków w świetle uwarunkowań prawnych państw Grupy Wyszehradzkiej – *State vs Market in the Economies of Visegrad Countries. Comparative Analysis*. Drugą część plenarną konferencji zamknęło wystąpienie dr. Zdenka Vavrečki z University of Ostrava, w którym przedstawił kwestię społecznych i ekonomicznych problemów, mających wpływ na życie młodego pokolenia w krajach Grupy Wyszehradzkiej. Po referacie dr. Vavrečki nastąpiła dyskusja, która toczyła się wokół problematyki ekonomii i gospodarki krajów Grupy Wyszehradzkiej.

Kolejna część konferencji odbyła się równoległe w dwóch sekcjach tematycznych. W pierwszej części sekcji poświęconej pracy i przedsiębiorczości przewodnictwo objęły assoc. prof. Anna Dunay oraz dr Monika Żak. Obrady otworzyło wystąpienie pt. *Volunteering and its Influence on Volunteers' Working Life*, którego autorkami były dr Petra Šobánková oraz dr Nicole Horáková Hirschlerová z University of Ostrava. Autorki poruszyły kwestię znaczenia wolontariatu dla przyszłych karier zawodowych wolontariuszy. Następnie dr hab. Joanna Wyleżalek oraz mgr Artur Puchta ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie przedstawili zagadnienia związane z sytuacją absolwentów SGGW na współczesnym rynku pracy (*Absolwenci SGGW na rynku pracy – znaczenie wykształcenia w czasach neoliberalizmu*). W dalszej części dr Barbara Ober-Domagalska z Uniwersytetu Łódzkiego zaprezentowała referat, którego współautorem jest dr Łukasz Kutyló (UŁ) – *Wpływ przemian gospodarczych na akumulację kapitału normatywnego i jego użytkowanie. Rozważania nad stosunkiem młodych Polaków i Ukraińców do pracy*. Pierwszą część sesji zakończyło wystąpienie dr inż. Aleksandry Czarneckiej oraz dr inż. Anny Słocińskiej z Politechniki Częstochowskiej na temat postaw pokolenia Y wobec pracy (*Postawy pokolenia Y wobec pracy na*

przykładzie studentów pierwszego roku na kierunku Zarządzanie). Całość sesji zamknęła dyskusja.

W sekcji drugiej, której przewodniczyła dr Viera Zozulaková oraz dr Rafał Cekiera, podjęto tematykę konsumpcji, kultury i życia społecznego. Obrady rozpoczął swoim wystąpieniem pt. *Kompetencje konsumenckie pokolenia Y w Polsce* dr hab. prof. PCz Felicjan Byłok. Następnie dr hab. prof. UŚ Adam Bartoszek przedstawił tezy swojego referatu, który koncentrował się wokół problematyki społeczeństwa prosumenckiego (*Prosument jako świadomy konsument energii – polskie uwarunkowania innowacyjnego rozwoju*). Kolejne wystąpienie, którego autorem była dr Alicja Łaska-Formejster z Uniwersytetu Łódzkiego, dotyczyło wirtualnej aktywności beneficjentów służby zdrowia: *Wirtualna aktywność „młodych” pacjentów i konsumentów zdrowia. Wartości, postawy i charakter zachowań*. W swoim referacie pt. *Instytucjonalizacja przedsięwzięć ruchu wolnej kultury w państwach Europy Środkowo-Wschodniej* dr Sebastian Skolik z Politechniki Częstochowskiej poruszył ważne kwestie dotyczące aktualnej sytuacji wolnej kultury. Sesję zamknęło wystąpienie mgr. Piotra Czakona z Uniwersytetu Śląskiego, który zwrócił uwagę na znaczenie konsumpcji w życiu młodych katowiczian: *Młodzi w przestrzeni poprzemysłowej. Katowicka Strefa Kultury jako miejsce konsumpcji*. Po zakończeniu części właściwej przewodniczący sesji rozpoczęli dyskusję.

Ostatnią część konferencji, której przewodniczyli dr Jaroslav Šotola oraz dr hab. prof. UŚ Adam Bartoszek, otworzyło wystąpienie dr Ewy Giermanowskiej z Uniwersytetu Warszawskiego pt. *Funkcje i pewność emerytury z perspektywy młodego pokolenia Polaków*. Następnie dr Rafał Muster reprezentujący Uniwersytet Śląski przedstawił sytuację młodych ludzi na polskim rynku pracy: *Młodzież kończąca szkoły ponadgimnazjalne wobec wymagań pracodawców na współczesnym rynku pracy. Próba analizy socjologicznej*. Tematykę sytuacji absolwentów na polskim rynku pracy poruszył również dr Tomasz Herudziński ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, który wygłosił referat pt. *Orientacje społeczne absolwentów szkół wyższych wobec pracy – na przykładzie uczestników warszawskiego rynku pracy*. Problem godzenia pracy zawodowej z życiem osobistym podniosła w swoim wystąpieniu pt. *Elastyczny pracownik – uwarunkowania łączenia pracy z życiem osobistym* dr Elżbieta Robak z Politechniki Częstochowskiej. Spojrzenie na elastyczność pracy z punktu widzenia pracodawcy przedstawił dr Łukasz Trembaczowski z Uniwersytetu Śląskiego: *Zatrudniam elastycznie. Opinie pracodawców o elastyczności zatrudnienia i organizacji pracy*. Sesję zamknęło wystąpienie dr Mai Skiby oraz dr Agnieszki Kwiatek z Politechniki Częstochowskiej, które zaprezentowały założenia swojego projektu badawczego: *Znaczenie wiedzy w kontekście przyszłej pracy zawodowej młodego pokolenia*. Po ostatnim wystąpieniu odbyły się dyskusja i podsumowanie konferencji. Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego – prof. dr hab. Urszula Swadźba – podziękowała zebranych gościom za udział w konferencji. Uczestnicy wyrazili chęć udziału w następnych spotkaniach, których tematyka dotyka ważnych aspektów życia społecznego.